

Fonetisch schrift

Ieder die, zoals wij, probeert onze Maaslandse taal onder schrift te brengen stuit op moeilijkheden. Met haar klankverschuivingen heeft ze met het Duits te maken. Ook uit het Nederlands en uit het Frans nam ze heel wat klanken over. De moeilijkheid wordt nog vergroot door een aantal tussenklanken die alleen bij ons voorkomen, of door het gebruik van lange en korte klanken, die soms totaal verschillende betekenissen met zich mee brengen. Een verlengde klank geven wij altijd aan door deze te onderlijnen.

Het hier volgend fonetisch schrift is een compromis. Het neemt als uitgangspunt de uitspraak van bepaalde Boorsemse woorden, met tussen haakjes hun betekenis in het Nederlands. We hopen dat het voor allen een bruikbare leesmethode is. Suggesties zijn echter altijd welkom.

A	vaw (vouw) – smarre (slaan) – gats (weggetje)
a	<u>awd</u> (oud) – <u>kawd</u> (koud) – <u>ka </u> (gepraat)
aa (a)	graaf (gracht) – knaar (kanaal) – daag (dagen)
aa	<u>graaf</u> (graf) – <u>daak</u> (dak) – <u>daag</u> (dag)
ao	jao (ja) – maon (maan) – baoj (veldwachter)
au	aug (oog) – augste (oogsten)
au	<u>auch</u> (ook) – <u>baum</u> (boom) – <u>laupe</u> (lopen)
e	sterke (sterretje) – eppelke (appeltje) – he–j (had)
e	sterrek (sterk) – zwense (slaan) – vent (vent)
e(e)	teenge (tegen) – gebleve (deze klank is in het Boorsems altijd lang)
è	kèrrek (kerk) – trèkke (trekken) – tèks (soms)
èè	kèèk (keek) – Rèèkem (Rekem) – vrèemde (vreemde)
ei	mei (tros) – klein (klein) – eike (eitje)
ei	<u>Mei</u> (meimaand) – <u>geit</u> (geit) – <u>teike</u> (teken)
eu	veugelke (vogeltje) – keutel (keutel) – kneuk (knoken)
eu	<u>keul</u> (koel) – (<u>veut</u> (voeten) (verlengde gsloten u–klank)
i	hiñ (kip) – vilt (valt) – sjikke (zenden)
ee	(verlengde gesloten i) <u>wëeg</u> (wieg) – <u>heej</u> (hier) – prebe <u>ere</u> (proberen)
ie	giege (hijgen) – miech (mij) – mien (mijn)
ie	<u>tied</u> (tijd) – <u>blieve</u> (blijven)– <u>kniep</u> (zakmes)
o	os (os–ons) – modder (modder) – trow (huwelijk)
ò	mòtte (moeten) – kòsj (kon) – jòng (jongen)
òò	mòòder (moeder) – òòr (uur) – sjòòn (schoen)
o(o)	<u>kook</u> (kok) – <u>look</u> (gat) – <u>joot!</u> (jawel! <u>koke</u> (koken)
ö	pöt (put–potten) – sjödde (gieten) – vröwke (vrouwtje)
oeu	poeulke (paaltje) – verhoedulke (verhaaltje)
oe	poes (ruiker) – soeze (centen) – koel (kuil)
oe	<u>foetele</u> (foezen) – <u>boere</u> (boeren) – <u>koele</u> (kuilen)
ou	hout (hout) goud (goud) – stout (stout)
u	tutter (fopspeen)) luppe (lippen) – tummere (timmeren)
eu	deun (doorn) – heun (hoorn) – keunsje (korreltje)
u(u)	vuurke (vuurtje) – ruzing – vurig (vurig)
uu	<u>tuurke</u> (beurtje) – <u>kuuke</u> (kuiken) – <u>tuut</u> (zakje)

ui huitvleisj (hoofdkaas) – kluis (oud huis) – buim (bomen)
ui puits (hoofd) – lui (lui) – stuike (ophitsen)

Enkele opmerkingen:

1. De "h" wordt in Boorsems niet uitgesproken. We hebben ze echter overal behouden, daar wij menen dat ze vroeger tot onze taal behoorde.
2. In onze teksten vind je (n) telkens als het om een verbindings-**n** gaat. In alle andere gevallen is de **n** grammaticaal verantwoord.
3. gk (zègke) en kg (wakgele) worden zoals in het Franse "**g**uerre" uitgesproken.
4. sj wordt als in meisje uitgesproken ; zj wordt uitgesproken zoals in het Frans "bouger" of in ons "**Z**jang" (Jan).
5. oea (broead – brood ; zoea – zo) wordt uitgesproken als in het Franse "oie".
6. het teken ' duidt aan dat de klemtoon op de volgende syllabe ligt
7. De uitspraak van woorden als "Heemel, deeg (deed), reek (riek)" en "meug (moe), dreuvig (droevig)" is, zoals hierboven aangeduid, die van een **verlengde gesloten i** of **u**.
8. Wij onderscheiden de lange klanken door ze te onderstrepen. **Wij onderlijnen echter de dubbele open ee-klank niet** omdat hij in het Boorsems altijd lang is en om geen verwarring te scheppen met de gegevens van punt 7.; **daarentegen onderlijnen wij de eenvoudige open e -klank** (bv. van vrete) omdat hij met de **ee** – of **eu**-klank van bv. "heemel" of "meug" niet verward kan worden.
9. Om de **zeer open (echt Maaslandse) e -klank** weer te geven gebruiken wij hier en daar het teken "ë" ; bv. Dë !, ma jë !, , enz...
10. **De Nederlandse lange "ij"** bestaat in het Maaslands niet. Ze wordt zeer verschillend weergegeven, bv. (dicht)bij = beej , bij (insekt) = bi-j, wijd = wied ; alleen bestaat bij ons, zoals in het Duits, de zogenaamde **korte "ei"**, die ook niet zonder méér kort genoemd kan worden omdat ze kort en lang kan zijn. Bv. Wei (weide), klei, hei (heide), enz..., die veel korter als in het Nederlands worden uitgesproken, of ook : 'n fein (fijn) zaak (kort uitgesproken), de zaak ès fein (lang uitgesproken) ; onder "Maaslands oet Boorse" spreken méérdere voetnoten over dit probleem.